

Міністерство внутрішніх справ України
Одеський державний університет внутрішніх справ

Роль та місце правоохоронних органів
у розбудові демократичної правової держави

Матеріали

X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

30 березня 2018 року

Одеса
ОДУВС
2018

УДК 351.74
ББК 67.401.133
Р68

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

Р68 **Роль** та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали X міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 30 березня 2018 р. — Одеса: ОДУВС, 2018. — 282 с.

УДК 351.74
ББК 67.401.133

Тарасенко Л. Б.,
к. істор. н., доцент, професор кафедри теорії та історії держави і права ОДУВС

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

У всі часи на дітей дивилися як на нащадків, послідовників ідей, вони повинні були реалізувати нездійсненні мрії своїх батьків. Проте лише в двадцятому столітті міжнародна спільнота звернула увагу на необхідність розробки, реалізації та захисту прав дитини.

Основним міжнародним актом у сфері захисту прав дітей, є Конвенція ООН про права дитини, прийнята та відкрита для підписання, ратифікації та приєднання резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1989 р., яка набула чинності для України з 27 вересня 1991р. [1].

Розроблялися й інші документи, зокрема: особливі заходи охорони і допомоги повинні щодо всіх дітей і підлітків без будь-якої дискримінації передбачені Міжнародним пактом про економічні, соціальні та

культурні права [2]. Двадцять восьма світова спеціальна сесія Генеральної Асамблеї ООН (10 травня 2002 р.) схвалила Декларацію і План дій «Світ, придатний для життя дітей» про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей. Також права дитини на працю та свободу від експлуатації закріплені Конвенцією Міжнародної Організації Праці про заборону та негайні заходи по викориненню найгірших форм дитячої праці № 182 [3]. Соціальний захист дітей та підлітків передбачений актами Ради Європи та Європейського Союзу, зокрема Європейською соціальною хартією [4].

Іншими словами, дитина перетворилася на суб'єкт права.

Відповідно права дитини закріплено в Конституції України [5].

Серед інших нормативних актів, що регулюють права дитини в Україні виділяють: Закон України «Про охорону дитинства» [6], Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» [7], Указ Президента України «Про Національну стратегію профілактики соціального сирітства на період до 2020 року» [8] та ін. Окрім того, 27 лютого 1991 р. Україна ратифікувала Конвенцію про права дитини, яка правомірно вважається міжнародною дитячою конституцією. Захист прав дитини в Україні здійснюють дитячий омбудсмен, Міністерство молоді та спорту, Міністерство соціальної політики та їхні представництва в місцевих органах самоврядування та інші.

Попри такий значний перелік прав, закріплених у законодавчих актах, і попри значну кількість в Україні тих, хто опікується дітьми, права дітей порушуються часто-густо. То ж формально Україна охороняє права дітей та створює умови для належного розвитку майбутнього покоління.

Порушення прав дитини є найбільш резонансною темою в українських засобах масової інформації та суспільстві. На даний час проблема реалізації й захисту прав дитини в Україні зумовлюється, передусім, соціально-економічними протиріччями, негативними процесами у сфері освіти, охорони здоров'я, культури тощо, що негативно впливають на розв'язання завдань організації захисту дітей. До того ж неознаність населення щодо прав дітей, незнаність самих дітей у цьому питанні завжди залишалась і залишається актуальною проблемою нашого суспільства.

Одним із найбільш проблемних аспектів соціального середовища, на який слід звернути увагу, є поширення соціального сирітства, яке спричинене ухиленням або відстороненням батьків від виконання батьківських обов'язків по відношенню до неповнолітньої дитини. Окрім того, багато дітей народжується поза шлюбом, нерідко це «випадкові» діти, матері яких не готові до їхнього виховання внаслідок психологічної незрілості чи ведуть неправильний спосіб життя.

Так, найбільша кількість позашлюбних дітей спостерігається в південно-східному регіоні (Донецькій, Луганській та Одеській областях). Стабільно високою є кількість дітей, позбавлених батьківського піклування: в Кіровоградській, Дніпропетровській, Одеській, Херсонській, Миколаївській та Донецькій областях, що є наслідком послаблення сімейних цінностей, зміною репродуктивної поведінки жінки, втратою морально-ціннісних орієнтирів тощо [9, С. 234]. У 2015 році кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування становила 73182 чол. [10]. Діти з таких сімей зазнавали ризиків соціального сирітства, до них застосовувалося насилля та жорстока поведінка.

Зокрема, понад 3 мільйони дітей в Україні щороку спостерігають за актами насильства в сім'ї або є їхніми вимушеними учасниками. Діти скривджених матерів у 6 разів частіше намагаються накласти на себе руки, 50% схильні до зловживань наркотиками і алкоголем. Майже 100% матерів, які зазнали насильства, народили хворих дітей – переважно з неврозами, заїканням, енурезами, церебральним паралічем, порушенням психіки [11].

У 2017 році близько 1400 дітей самі звернулися до поліції. Проте багато випадків залишаються поза увагою статистики, важко виявити та довести до суду випадки розбещення дитини. За дослідженнями Ради Європи, кожна п'ята дитина в Україні зазнає різних форм секс-насильства: від розбещення до зґвалтування. Кожна третя дитина стає жертвою фізичного насильства, а кожна друга – психологічного. 7 грудня 2017 року Верховна Рада України ухвалила законопроект №5294 «Про запобігання та протидію домашньому насильству», що повинен посилити комплексний підхід у боротьбі з домашнім насильством та передбачає тісну взаємодію профільних міністерств [12].

Почастішали повідомлення в ЗМІ про дикі випадки здавання власних дітей «в оренду» жебракам. Останній такий випадок зафіксовано в лютому 2018 р., коли 32-річна жінка з Хмельниччини віддала свого 4-річного сина жебракувати, отримавши від «орендаторів» дитини 15 тисяч гривень [13].

Не дивлячись на заборони, продовжується використання дитячої праці. Поняття «дитяча праця» охоплює тих дітей, чия трудова діяльність визначена як неприйнятна за критеріями Міжнародної організації праці. Число залучених до дитячої праці в Україні становить 264,1 тис. неповнолітніх осіб, або 5,1% всіх дітей. На небезпечній роботі було зайнято 76,4 тис. дітей. 44,4 тис. дітей, які працювали, зазначали наявність шкідливих факторів на своїй роботі: небезпечні інструменти, запиленість, загазованість, низькі або високі температури. Також 26,6 тис. дітей переносили на роботі важкі предмети. Серед працюючих дітей 10,6 тис. осіб потрапляли на роботі в неприємні ситуації (отримали моральну шкоду), з них 8,4 тис. дітей стикалися з криками і лайкою, 1,2 тис. і пережили приниження [14].

Фізичне та моральне насильство має місце не тільки в сім'ї, але й у школі. Кожна четверта дитина (24%) зазнала булінгу з боку однокласників, а 67% пережили прояви такого насильства. Через розрив комунікації поколінь 48% дітей ніколи не розповідали про випадки насилля у школі, 25% — говорили про це не з дорослими, а з другом, братом чи сестрою. З тих, хто мовчать, — 40% соромляться про це говорити. А 22% заявили, що це нормальне явище.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, у 2016 році Україна посіла 9 місце із 42 досліджуваних країн за кількістю постраждалих від цькування. Опитування ВООЗ показало, що випадків цькування серед 11-річних більше, ніж серед 15-річних. У той же час у старшому віці розповсюдженим стає психологічне насильство. У більшості випадків дорослі ігнорують факти насилля між дітьми. Лише третина дорослих у таких ситуаціях стають на бік постраждалої дитини. Така реакція підриває довіру дітей до вчителів та батьків. Булінг формує у постраждалих комплекс неповноцінності та самоізоляцію від суспільства. За умов шкільного насильства у дітей немає внутрішньої спроможності змінювати ні колектив, ні його цінності, ні суспільство в цілому [15].

Проблема захисту прав дитини в нашій країні загострилася в зв'язку з військовими подіями на Донбасі. З початку Антитерористичної операції на сході України загинули 242 дитини [16].

Протипіхотні міни, нерозірвані боєприпаси та вибухонебезпечні залишки війни створюють загрозу для 220 тисяч дітей, які проживають в зоні збройного конфлікту. За період з січня по листопад 2017 року випадки смерті чи поранення дитини внаслідок конфлікту відбувалися в середньому раз на тиждень. Всі інциденти фіксувалися уздовж лінії розмежування, де бойові дії є найбільш інтенсивними, 2/3 випадків ставалися тоді, коли діти піднімали з землі вибухові предмети [17].

Правозахисна коаліція «Справедливість заради миру на Донбасі» у своєму тіньовому звіті Універсального періодичного огляду ООН говорить про 95 випадків залучення дітей до участі у збройних формуваннях за період конфлікту: вони виявили 85 таких випадків на непідконтрольній, і 10 – на підконтрольній Україні території (останні, за їхніми словами, щоправда, датуються тільки 2014-м роком).

Зокрема, у звіті зазначається, що «неповнолітніх та малолітніх дітей залучали для несення служби зі зброєю на блокпостах як бійців, виконання ролі охоронців, посильних, секретарів» [18].

Слід указати на те, що за час війни на Донбасі загинули більше 4000 українських військових [19]. У більшості з них залишилися напівсиротами діти. Їм мала би допомагати держава, проте за таку підтримку ще доводиться поборотися.

Таким чином, захист прав дитини – це те, про що в суспільстві слід сьогодні гучно говорити вголос. Знати про права дитини потрібно для того, щоб знати, як їх захищати і як їх не порушувати. Адже діти – одна з найбільш незахищених категорій українців.

Забезпечення прав дітей потребує консолідації зусиль органів державної влади і місцевого самоврядування, громадськості, а також підвищення рівня поінформованості дітей та дорослих про існуючі механізми і можливості захисту конституційних прав та свобод дитини; запровадження єдиної загальнодержавної програми виховання підростаючого покоління; розробки та впровадження системи організації дозвілля дітей, доступної для кожної дитини; забезпечення державної підтримки діяльності дитячих організацій; підвищення відповідальності за порушення прав дитини.

Література

1. Конвенция о правах ребенка от 20 ноября 1989 г. // Международные акты о правах человека. — Харьков: Изд. Группа Норма-инфра, 2000. — С. 120.
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 р. // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2002. — № 2. — С. 42-43.
3. Конвенція Міжнародної Організації Праці про заборону та негайні заходи по викоріненню найгірших форм дитячої праці № 182 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_166
4. Європейська соціальна хартія (переглянута). — Страсбург, 3 травня 1996 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_062
5. Конституція України: Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. // Відом. Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст.141.
6. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>.
7. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13.01.2005 № 2342-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2342-15>.
8. Про Національну стратегію профілактики соціального сирітства на період до 2020 року: Указ Президента України від 22.10.2012 № 609/2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/609/2012>.

9. Мордань О. Об'єктивні чинники впливу на державну політику щодо соціального захисту дітей, які залишилися без піклування батьків/ О. Мордань //Соціальна і гуманітарна політика. – 2013. С. 231-238.
10. Мін. соц. політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article;jsessionid>
11. Рада ухвалила закон проти домашнього насильства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/health/2017/12/7/227813/>
12. Українських лікарів учитимуть розпізнавати ознаки сексуального чи фізичного насильства у дітей [Електронний ресурс] –Режим доступу: https://humanrights.org.ua/material/ukrajinskih_likariv_uchitimut_rozpiznavati_oznaki_seksualnogo_chi_fizichnogo_nasilstva_u_ditej
13. На Хмельниччині мати за гроші здала свого сина в оренду жебракам [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://humanrights.org.ua/material/na_khmelnichchini_mati_za_groshi_zdala_svogo_sina_v_orendu_zhebrakam
14. За два роки в Україні незаконно залучали до праці понад 260 тисяч дітей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://humanrights.org.ua/material/za_dva_goda_v_ukraine_nezakonno_privlekali_k_trudu_boleje_260_tysjach_detej
15. Експерти розповіли, як булінг впливає на всіх дітей у класі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://humanrights.org.ua/material/buling_vplivaje_na_vsih_ditej_u_klasi__jeksperti
16. С начала АТО на Донбасе погибли 242 ребенка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://112.ua/ato/s-nachala-ato-na-donbasse-pogibli-242-rebenka--poroshenko-439318.html>
17. Щотижня одна дитина травмується чи гине через наслідки збройного конфлікту на сході країни – ЮНІСЕФ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://humanrights.org.ua/material/shhotizhnjia_odna_ditina_travmujetsjia_chi_gine_cherez_naslidki_zbrojnogo_konfliktu_na_skhodi_krajini__juiunisef
18. Війна відкинула Україну в дотриманні прав дитини років на десять у минуле [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/28512603.html>
19. Хто дбає про дітей загиблих на Донбасі? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dw.com/uk>

Даниленко С. К. ПРИНЦИП СПРАВЕДЛИВОСТІ ТА ДОБРОСОВІСНОСТІ У ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН.....	36
Дзіковська Н. Р. ВПЛИВ КОЛИВАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ВАЛЮТИ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ.....	37
Дрішлюк В. І. ДЕЯКІ НОВЕЛИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....	39
Жукова К. М. ДО ПИТАННЯ ПРО ДЕЯКІ НОВАЦІЇ В ВИБОРЧОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ.....	40
Журавель А. В. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦІНОУТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ.....	41
Карпенко К. К. УПРАВЛІННЯ ЦЕНТРАЛІЗОВАНИМИ СТРАХОВИМИ РЕЗЕРВНИМИ ФОНДАМИ МОТОРОНО (ТРАНСПОРТНОГО) СТРАХОВОГО БЮРО УКРАЇНИ.....	43
Кобзар М. В. СТРОК (ТЕРМІН) ЯК ЗАСІБ ДО ОБМЕЖЕННЯ СУБ'ЄКТИВНОГО ПРАВА НА ТОРГІВЕЛЬНУ МАРКУ.....	44
Корнієнко М. В. ВЗАЄМОДІЯ ПОЛІЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В УКРАЇНІ.....	46
Косиця О. О. РОЛЬ КІБЕРКУЛЬТУРИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КІБЕРБЕЗПЕКИ.....	48
Кострицький І. Л. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛІ: ВЧИНЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПРАВОЧИНІВ.....	49
Кузьмініч А. Ю. ПРОБЛЕМАТИКА ПРОДАЖУ ЕНЕРГЕТИЧНИХ НАПОЇВ.....	51
Кузніченко О. В. ЩОДО ГЕНДЕРНОГО АСПЕКТУ В РОБОТІ ПОЛІЦІЇ.....	52
Кушкань Т. В. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАПОВІТУ.....	54
Макаренко В. В. НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ ЗБРОЇ.....	56
Миргород-Карпова В. В. ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАК ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВИ.....	57
Мирошникова М. С. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ Й СОЦІАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА ПОЛІЦІЇ.....	58
Мошак О. В. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ СУБСИДІАРНОСТІ В НАДАННІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ.....	60
Мусаєва С. С. ЗМІСТ ТА ЗНАЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ В УКРАЇНІ.....	61
Поварчук В. О. РЕЦЕПЦІЯ РИМСЬКОГО ПРАВА В ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ.....	62
Продайко С. В. ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЯК ЗАПОБІЖНИК ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОРСЬКОГО СТРАХУВАННЯ.....	64
Процюк Т. Б., Васюк М. В. ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ ВІДМИВАННЯ ДОХОДІВ І ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	66
Саакян К. А. ЗЛОЧИННІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ: ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ.....	68
Скаковська І. І. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРОНИКЛИВОСТІ ЯК ОКРЕМОЇ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВОЇ ЯКОСТІ ОСОБИСТОСТІ СЛІДЧОГО.....	69
Тарасенко Л. Б. ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	70
Тягнирядно Є. В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОВНОГО ІМІДЖУ ПРАВООХОРОНЦЯ.....	73